

Teoria del llenguatge

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Teoria del llenguatge
Codi	100273
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el qual s'imparteix	2012-2013 (1r semestre)
Horari	Dilluns i dimecres 10.00-11.30
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Jaume Mateu Fontanals
Departament	Filologia Catalana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-0040
Telèfon (*)	93-5814833
e-mail	Jaume.Mateu@uab.cat
Horari d'atenció	Es fixarà al començament del curs

2. Equip docent

Nom professor/a	Jaume Mateu Fontanals
Departament	Filologia Catalana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B9-0040
Telèfon (*)	93-5814833
e-mail	Jaume.Mateu@uab.cat
Horari de tutories	Es fixarà al començament del curs

(Afegeu tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

És important que l'alumne hagi assimilat bé els continguts d'*Introducció a la lingüística* de primer curs.

És també molt recomanable poder llegir bibliografia en anglès.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Contextualització: aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures de 4t curs associades a la matèria de *Lingüística general: Tipologia lingüística, Bases biològiques del llenguatge, Llenguatge, cultura i cognició i Teoria del llenguatge*. Concretament, en aquesta darrera assignatura es presenten i es comparen dues teories mentalistes del llenguatge: generativisme i cognitivisme. Es posa un èmfasi especial en els aspectes cognitius del llenguatge.

Objectius: adquirir la capacitat de reflexionar i argumentar de manera precisa a partir de les eines d'una teoria lingüística. Adquirir un coneixement clar i precís dels conceptes analítics i descriptius bàsics que permeten interrelacionar llenguatge i cognició. Assolir la capacitat de comparar críticament teories i discursos diferents sobre el llenguatge.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE (MLing) 1. Demostrar que comprèn els fonaments biològics, cognitius i culturals del llenguatge humà i els principals models gramaticals contemporanis.

Resultats d'aprenentatge

Llegir i comprendre textos de caràcter interdisciplinari sobre les connexions entre la lingüística i altres disciplines.

Elaborar treballs originals breus sobre aquests temes.

Competència

CE (MLing) 2. Reconèixer i utilitzar raonablement els principis, mètodes i resultats de l'anàlisi estructural de les llengües, els fonaments de la teoria lingüística i els enfocaments de l'estudi del llenguatge i la comunicació com a fenomen complex, emergent i dinàmic.

Resultats d'aprenentatge

Resoldre problemes d'anàlisi gramatical.

Identificar opcions teòriques diferents o maneres de tractar els mateixos problemes des de marcs teòrics alternatius.

Competència

CE (MLing) 3. Relacionar els mètodes i resultats de la lingüística amb els d'altres ciències i corrents de pensament i ser capaç d'interpretar la imbricació del llenguatge amb altres aspectes de l'activitat humana.

Resultats d'aprenentatge

Utilitzar els mètodes bàsics de recopilació i tractament de dades lingüístiques

Competència

CT1. Comunicar de formal oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits

Resultats d'aprenentatge

Assoliment d'una expressió oral i escrita correcta i efectiva.

Competència

CT2. Potenciar la capacitat de lectura, interpretació i anàlisi crítica.

Resultats d'aprenentatge

Assoliment d'un hàbit de lectura efectiu.

Millora de la capacitat d'interpretació i anàlisi crítica dels textos.

Competència

CT3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma.

Resultats d'aprenentatge

Assoliment d'un hàbit de cerca d'informació.

6.- Continguts de l'assignatura

El curs consta de dues parts: (i) una comparació de teories lingüístiques mentalistes i (ii) una introducció a la lingüística cognitiva.

1. Teories mentalistes del llenguatge. La facultat del llenguatge i la naturalesa humana. El llenguatge com a capacitat cognitiva i la lingüística com a part de la ciència cognitiva: estat de la qüestió. L'arquitectura de la facultat del llenguatge: teories centrades en la sintaxi i teories centrades en la semàntica. Teories sobre les relacions entre la sintaxi i el llenguatge del pensament: estructures sintàctiques i estructures conceptuals. Semàntica interna i cognició. Enfocaments modulars i holístics del llenguatge: lingüística generativa i lingüística cognitiva.

2. Fonaments de la lingüística cognitiva. Llenguatge, cognició i cultura. Categories, conceptes i significats. Esquemes d'imatge i fonaments corporals del significat. La teoria de les metàfores conceptuals. La teoria de la integració conceptual. Fonaments de la gramàtica cognitiva: contingut conceptual i construalitat semàntica. Construccions, marcs semàntics i significat construccionals. Relacions entre espai i llengua: figura i fons en el llenguatge. Tipologia lingüística i semàntica cognitiva: una tipologia de la integració dels esdeveniments. La teoria del "Pensar per parlar".

7.- Metodologia docent i activitats formatives

Les activitats dirigides assumeixen la metodologia de l'aprenentatge basat en problemes i consistiran en (i) presentacions de la matèria amb discussió dels problemes que es plantegin; (ii) pràctiques d'aula que, a partir de l'estudi de casos concrets, pretenen reforçar els coneixements teòrics i desenvolupar la capacitat d'argumentació i anàlisi lingüístiques.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Exposició teòrica de temes	25%	adquisició de CE (MLing) 1-3
Pràctiques d'aula	10%	adquisició de CE (MLing) 1-3, CT 1-3

Supervisades

Anàlisi i resolució de problemes	15%	adquisició de CE (MLing) 2-3, CT 1-3

Autònomes

Lectura i comprensió de textos	15%	adquisició de CE (MLing) 1-2, CT 1-2
Cerca de documentació	5%	adquisició de CT3
Elaboració dels treballs	15%	adquisició de CE (MLing) 1, CT 3
Estudi dels apunts i la bibliografia	12%	adquisició de CE (MLing) 1-3, CT 1-2

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

L'avaluació es farà en 3 mòduls:

- (a) Mòdul de comentari de textos a l'aula: 10%
- (b) Mòdul de lliurament de treballs: 40%
- (c) Mòdul de proves escrites: 50%

L'assignatura quedarà superada si, sumant els resultats de tots els mòduls, s'arriba a una puntuació de 5. S'obtindrà un "no presentat" quan no s'hagi fet la prova escrita del mòdul (c) o no s'hagin lliurat tots els treballs del mòdul (b). Caldrà superar l'examen (mín. amb un 5) per fer la mitjana amb la nota dels treballs i comentari de textos. Pel que fa a la *reavaluació*, s'hi podran acollir els alumnes amb una nota final no inferior a 4.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Prova escrita	3 %	adquisició de CE (MLing) 1-3, CT 1-2

9- Bibliografia i enllaços web

Bibliografia essencial

Bloc 1. Les lectures recomanades són les següents:

- Hinzen, W. (2012). "Narrow syntax and the language of thought". *Philosophical Psychology* 1: 1-23.
- Jackendoff, R. (2011). "What is the human language faculty? Two views". *Language* 87.3: 586-624.
<http://ase.tufts.edu/cogstud/incbios/RayJackendoff/humanlanguage.pdf>
- Rigau, G. (1989). "Per què els lingüistes necessiten una teoria del llenguatge?" *Revista de Catalunya* 34: 11-24.
- Van Valin, R. D. i R. J. LaPolla (1997). Cap. 1. "The goals of linguistic theory". Dins Idem. *Syntax. Structure, Meaning, and Function*. Cambridge: Cambridge University Press
Trad. cast. "Las metas de la teoría lingüística", a càrrec de M. Eugenia Etcheverry Díaz :
http://d.yimg.com/kq/groups/24792283/763588691/name/VAN_VALIN_LAPOLLA_CAP1_TRADUCCI%25C3%2593N_MAGE%5B1%5D.pdf

Llibre de consulta recomanat per al 1r bloc:

- Jackendoff, R. (2002). *Foundations of language. Brain, meaning, grammar, evolution*. Oxford & New York: Oxford University Press.

Bloc 2. Les lectures recomanades són les següents:

- Broccias, C. (2006). "Cognitive Approaches to Grammar". Dins G. Kristiansen, M. Achard, R. Dirven i F. Ruiz de Mendoza Ibáñez (eds.). *Cognitive Linguistics: Current Applications and Future Perspectives*. 81-115. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
http://www.broccias.net/research/003_Broccias.pdf
- Slobin, D. I. (1996). "From 'Thought and Language' to 'Thinking for Speaking'". Dins J. Gumperz i S. C. Levinson (1996). (eds.). *Rethinking Linguistic Relativity*. 70- 98. Cambridge: Cambridge University Press.
http://maxpetrenko.com/Slobin_Thinking%20for%20Speaking.pdf
- Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics*. Cambridge, MA: The MIT Press. [només una selecció: <http://wings.buffalo.edu/linguistics/people/faculty/talmy/talmyweb/TCS.html>].

Manuels de lingüística cognitiva recomanats per al 2n bloc:

- Ibarretxe-Antuñano, I. & J. Valenzuela. (2012). *Lingüística cognitiva*. Barcelona: Anthropos.
- Croft, W. i D. A. Cruse (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. [Trad. cast.: *Lingüística cognitiva*. Madrid: Akal Cambridge].
- Kövecses, Z. (2006) *Language, mind, and culture. A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Altres referències bibliogràfiques

- Boeckx, C. i M. Piatteli-Palmarini (2007). "Linguistics in cognitive science: the state of the art amended." *The Linguistic Review* 24: 403-415.
- Borer, H. (2005). *Structuring sense*. Oxford: Oxford University Press.
- Chomsky, N. (1975). *Reflections on language*. New York: Pantheon. [Trad. cast.: *Reflexiones sobre el lenguaje*. Barcelona: Ariel, 1979].
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, MA: MIT Press [Trad. cat. i cast. a Ariel (1998) i Alianza (1999)].
- Chomsky, N. (2000). *New Horizons in the Study of Language and Mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (2002). *On Nature and Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (2005). "Three factors in language design". *Linguistic Inquiry* 36: 1-22.
- Cinque, G. (1994). "On the connections between Chomsky's work in linguistics and cognitive science, and his social views and attitudes". Dins C. P. Otero (ed.). *Noam Chomsky: Critical Assessments*. (Vol. 3.3). 333-346. Londres: Routledge.
- Cuenca, M. J. i J. Hilferty (1999). *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.
- Di Sciullo, A. M. i C. Boeckx (eds.). 2011. *The Bilingual Enterprise: New Perspectives on the Evolution and Nature of the Human Language Faculty*. Oxford: Oxford University Press.
- Dingfang, S. (2009). "Cognitive Approaches to Lexical Semantics". *Language & Linguistics Compass* 3.1: 314-337.
- Dirven, R. (2005). "Major strands in Cognitive Linguistics". Dins F. Ruiz de Mendoza Ibáñez i M. S. Peña Cervel (eds). *Cognitive Linguistics. Internal Dynamics and Interdisciplinary Interaction*. 17-68. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Evans, V. (2010). "Language and cognition. The view from cognitive linguistics". Dins V. Cook i B. Bassetti (eds.). *Language and Bilingual Cognition*. 69-108. New York: Psychology Press. <http://www.vyvevans.net/TheViewFromCogLx.pdf>
- Evans, V. i P. Chilton (eds.). (2010). *Language, Cognition and Space*. London: Equinox.
- Evans, V. i M. Green (2006). *Cognitive Linguistics. An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Evans, V., B. Bergen i J. Zinken (eds.) (2007). *The Cognitive Linguistics Reader*. London: Equinox Publishers.
- Fauconnier, G. i M. Turner (2002). *The Way We Think. Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.
- Fitch, W. T., Hauser M. D. & Chomsky, N. (2005). "The evolution of the language faculty: clarifications and implications". *Cognition* 97: 179-210.
- Fodor, J. (1998). *Concepts. Where Cognitive Science Went Wrong*. Oxford: Clarendon Press.
- Geeraerts, D. (2006). (ed.) *Basic Readings in Cognitive Linguistics*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter.
- Geeraerts, D. i H. Cuyckens (2007). *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Goldberg, A. (1995). *Constructions. A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Goldberg, A. (2006). *Constructions at Work. The Nature of Generalization in Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Hauser, M., N. Chomsky i T. Fitch (2002). "The faculty of language: What is it, who has it, and how did it evolve?" *Science* 298: 1569-1579.
<http://www.chomsky.info/articles/20021122.pdf>

- Hinzen, W. (2011). "Language and thought". Dins C. Boeckx (ed.). *The Oxford Handbook of Minimalism*. 499-522. Oxford: Oxford University Press.
- Hinzen, W. i D. Poeppel (2011). "Semantics between cognitive neuroscience and linguistic theory". *Journal and Cognitive Processes* 26.9: 1297-1316.
- Inchaurrede, C. i I. Vázquez (eds.) (2001). *Una introducció cognitiva al llenguatge y a la lingüística*. Zaragoza: Mira Editores.
- Jackendoff, R. (1990). *Semantic structures*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jackendoff, R. (1996a). "Semantics and Cognition". Dins S. Lappin (ed.). *A Handbook of Contemporary Semantic Theory*. 539-559. Oxford/Malden: Blackwell.
- Jackendoff, R. (1996b). "Conceptual semantics and cognitive linguistics". *Cognitive Linguistics* 7: 93-129.
- Jackendoff, R. (1997). *The architecture of the language faculty*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jackendoff, R. (2007). "Linguistics in cognitive science: the state of the art." *The Linguistic Review* 24: 347-401.
- Jackendoff, R. i S. Pinker (2005). "The nature of the language faculty and its implications for the evolution of language (Reply to Fitch, Hauser & Chomsky)." *Cognition* 97: 211-225.
- Johnson, M. (1987). *The body in the mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. Chicago & London: The University of Chicago Press. [Trad. cat. (1991): *El cuerpo en la mente. Fundamentos corporales del significado, la imaginación y la razón*. Madrid: Debate].
- Johnson, M. (2005). "The philosophical significance of image schemas". Dins B. Hampe (ed.). *From Perception to Meaning: Image Schemas in Cognitive Linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor. A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1993). "The Contemporary Theory of Metaphor". Dins A. Ortony (ed.). *Metaphor and Thought*. 202-251. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. i M. Johnson (1980). *Metaphors we live by*. Chicago & London: The University of Chicago Press [Trad. cast. (1986): *Metáforas de la vida cotidiana*. Madrid: Cátedra]; [NB: la versió revisada de 2003 conté un 'afterword'].
- Lakoff, G. i M. Johnson (1999). "Chomsky's Philosophy and Cognitive Linguistics". [cap. 22]. *Philosophy in the flesh*. 469-512. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Langacker, R. W. (1987, 1991). *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*, vol. 1; *Descriptive Application*, vol. 2. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (1999). *Grammar and Conceptualization*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, R. W. (2008). *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lee, D. (2001). *Cognitive linguistics. An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Marantz, A. (2005). "Generative linguistics within the cognitive neuroscience of language." *The Linguistic Review* 22: 429-445. <http://web.mit.edu/marantz/Public/Recent/MarantzTLR.pdf>
- Mateu, J. (2009). "Modelos cognitivos". Dins E. De Miguel (coord.). *Panorama de la lexicología*. 281-300. Barcelona: Ariel Letras.
- Nuyts, J. (2007). "Cognitive linguistics and functional linguistics". Dins Geeraerts, D. i H. Cuyckens (eds). *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Newmeyer, F. (1994). "The Chomskyan revolution". Dins C. P. Otero (ed.). *Noam Chomsky: Critical Assessments (Vol. III. Tom II)*. 422-442. London: Routledge.

- Newmeyer, F. (1998). *Language Form and Language Function*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Newmeyer, F. (2003). "Grammar is Grammar and Usage is Usage." *Language* 79: 682-707.
- Otero, C. P. (ed.). (1994). *Noam Chomsky: Critical Assessments*. Londres: Routledge.
- Pinker, S. i R. Jackendoff (2005). "The Faculty of Language: What's Special about it?" *Cognition* 95: 201-236.
- Taylor, J. R. (2002). *Cognitive Grammar*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Ungerer, F. i H.J. Schmid (1996). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. London & New York: Longman.
- Uriagereka, J. (2008). *Syntactic anchors. On semantic structuring*. Cambridge: Cambridge University Press.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

Les dates concretes de les proves i les instruccions per a les activitats d'avaluació continuada es comunicaran a classe i a través del Campus Virtual.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE